Пролетарыі ўсіх краін, яднайцеся!
Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК І МІНСКАГА АБКОМА КП(б)Б
№ 94 (7424) | СЕРАДА, 28 КАСТРЫЧНІКА | 1942 г.

ПРАЧЫТАЎ—ПЕРАДАЙ ДРУГОМУ

УВОСЕНЬ І ЎЗІМКУ, У ЛЮБУЮ ПОРУ ГОДА БІЦЬ НЕМЦАЎ ТАК, КАБ ЯНЫ НЕ ЗНАЙШЛІ РАТУНКУ!

НЯШЧАДНА БІЦЬ АКУПАНТАЎ У ЛЮБУЮ ПОРУ ГОДА!

Гітлераўскія галаварэзы агнём і шыбеніцамі хочуць заняволіць беларускі народ, ператварыць яго ў рабочую жывёлу, у бяспраўнага, пакорлівага раба.

Кроў замучаных родных і блізкіх кліча да помсты, да бязлітаснай барацьбы з нямецкімі захопнікамі.

За смерць і пакуты, якія прынеслі гітлераўцы на нашу зямлю, жорстка помсціць наш народ захопніку-немцу. Тысячы народных мсціўцаў—адважных партызан і партызанак, не шкадуючы сіл і жыцця, змагаюцца супроць ворага. Не злічыць нямецкіх галоў, якія ўжо гніюць у беларускай зямлі. Многа слаўных спраў зрабілі партызаны ў барацьбе з акупантамі. У лясах і ў вёсках, на чыгунках і шасэ яны наносяць удары па жывой сіле і тэхніцы ворага.

Але яшчэ многа немцаў топчацца па нашай зямлі. Мы павінны ўзмацніць свае ўдары і знішчыць іх усіх, да апошняга. Біць нямецкую навалу яшчэ мацней, каб тым самым аказаць яшчэ больш дзейсную дапамогу гераічнай Чырвонай Арміі, якая ідзе вызваляць Беларусь.

Кожны партызан, кожны беларус, беларуска павінны прыкласці ўсе свае сілы, здольнасці, знаходлівасць і біць ворага няшчадна, біць днём і ноччу, на кожным кроку і ў любую пору года. Ні дождж, ні траскучыя маразы—нішто не павінна перашкаджаць знішчэнню ненавісных акупантаў. А для гэтага кожны партызанскі атрад, кожны баец-партызан павінен добра падрыхтаваць сябе да зімы, забяспечыць сябе ўсім неабходным для яшчэ больш жорсткай і бязлітаснай барацьбы ў зімніх умовах. Зіма нясе партызанам пэўныя цяжкасці. Але яна не менш, а больш цяжкая для немцаў.

Святы абавязак перад радзімай, справа чэсці кожнага беларуса і беларускі—дапамагаць партызанам у іх гераічнай барацьбе. Ніхто не павінен стаяць у баку ад вялікай і святой справы.

Удзельнікі другога мітынга прадстаўнікоў беларускага народа заклікалі ўсіх беларусаў адзначыць 25-годдзе вялікага Кастрычніка ўзмацненнем удараў па нямецкіх акупантах. Дык адкажам-жа справай на заклік! Усе, як адзін, беларусы, падымайцеся на барацьбу супроць ворага! Кожны з вас павінен быць непрымірымым мсціўцам, барацьбітом за вызваленне Беларусі. Увосень і ўзімку, у любую пору года біце немцаў так, каб яны нідзе не знайшлі ратунку. У крывавых і жорсткіх баях знішчым фашысцкае страшыдла, вызвалім родную беларускую зямлю з чорнага нямецкага палону!

—о0о—

Разгром варожага дэсанта

22 кастрычніка да 30 дэсантных суднаў і кацераў праціўніка пад прыкрыццём авіяцыі спрабавалі высадзіць дэсант на адзін з нашых астравоў на Ладажскім возеры.

Сіламі гарнізона вострава, нашых караблёў і авіяцыі Чырвонасцяжнага Балтыйскага флота дэсант праціўніка быў разгромлен.

У рэзультаце бою знішчана 16 дэсантных суднаў праціўніка і адно судна захоплена ў палон. У паветраных баях у раёне высадкі дэсанта збіта 15 самалётаў праціўніка.

Нашы караблі страт не маюць.

На фронтах Айчыннай вайны

У РАЁНЕ СТАЛІНГРАДА

Адбываліся жорсткія баі. Праціўнік, падцягнуўшы новыя рэзервы, атакаваў нашы пазіцыі ў раёне заводаў сілаю да двух пяхотных дывізій і 80 танкаў.

Абаронцы Сталінграда ва ўпорных абарончых баях нанеслі немцам вялікія страты. Баі даходзілі да рукапашных схватак. К канцу дня нашы часці адбілі атакі праціўніка і ўтрымалі свае пазіцыі.

У ходзе баёў нашы байцы, па няпоўных даных, знішчылі звыш 1.500 нямецкіх салдат і афіцэраў, падбілі і спалілі 17 танкаў і знішчылі 25 аўтамашын праціўніка.

Знішчылі 7.000 салдат і афіцэраў праціўніка

Паўночна-заходней Сталінграда на адным з участкаў нашы войскі вялі актыўныя баявыя дзеянні і некалькі прасунуліся наперад.

За два дні актыўных баявых дзеянняў часці Н-скага злучэння, па няпоўных даных, знішчылі да 7.000 салдат і афіцэраў праціўніка, разбілі больш 100 гармат, 70 кулямётаў і збілі 26 нямецкіх самалётаў.

Нашы байцы захапілі больш 150 нямецкіх танкаў, падбітых у папярэдніх баях і скарыстаных немцамі як агнявыя кропкі.

УМАЦАВАЛІ ЗАНЯТЫЯ РУБЯЖЫ

У раёне Маздока нашы часці ўмацоўвалі занятыя рубяжы. Праціўнік, які за апошнія дні панёс вялікія страты, актыўнасці не праяўляў. Совецкія лётчыкі ў паветраных баях збілі 3 нямецкія самалёты, знішчылі 4 бронемашыны і 12 аўтамашын праціўніка.

У РАЁНЕ ВАРОНЕЖА

Група нашых байцоў пераправілася на заходні бераг Дона, пранікла да пярэдняга краю абароны праціўніка і гранатамі знішчыла многа немцаў. За апошнія 10 дзён нашы снайперы знішчылі звыш 1.300 нямецкіх салдат і афіцэраў.

НА ЗАХОДНІМ ФРОНЦЕ

На асобных участках артылерыйскім і ружэйна-кулямётным агнём знішчана да 300 нямецкіх салдат і афіцэраў, разбурана 5 бліндажоў і назіральны пункт праціўніка.

Совецкая штурмавая і бамбардыровачная авіяцыя зрабіла налёт на аэрадромы праціўніка. Знішчана 10 нямецкіх самалётаў. Апрача таго, у паветраным баі збіт варожы знішчальнік.

ЗБІТА 114 НЯМЕЦКІХ САМАЛЁТАЎ

За тыдзень з 18 па 24 кастрычніка ўключна ў паветраных баях, на аэрадромах і агнём зянітнай артылерыі знішчана 114 нямецкіх самалётаў. Нашы страты — 51 самалёт.

У госці да праслаўленага снайпера-комсамольца А. В. Карпенка прыехала маці Марыя Іванаўна Карпенка. Сын паабяцаў маці: «Да кастрычніцкага свята знішчу немцаў у тры разы больш, чым да гэтага часу».

НА ЗДЫМКУ: Тав. Карпенка сярод снайпераў-комсамольцаў.

ЗАБІ ЯГО!

ЦЕШСЯ, НЯМЕЦКАЯ ГАДЗІНА! УЦЕХА ТВАЯ НЯДОЎГАВЕЧНАЯ. ЗА КРОЎ І ЗА САДРАНУЮ З ДЗІЦЯЦІ АДЗЕЖУ ТАБЕ НЕ БУДЗЕ ДАРОВАНА. СПАСЦІГНЕ ЦЯБЕ ПАГАНАЯ СМЕРЦЬ АД НАШАЙ ПОМСТЫ.

Налёт англійскай авіяцыі на Італію

Уноч на 24 кастрычніка англійскія бамбардыроўшчыкі зрабілі налёт на Паўночную Італію, які быў другім налётам за гэтыя суткі.

Бамбардыроўцы падвергліся італьянскія гарады Генуя, Турын і Савона.

—о0о—

ЧАЛАВЕК З ДУБРОВЫ

АНТОН БЯЛЕВІЧ

Ён стаяў і моўчкі разглядаў у доме.
Маці, дзед. І больш ён ні душы не бачыў.
— Як жыццё?
— Жывём, вось... Кепска, як вядома.
Больш гаруем, ныем... Ну і ўволю плачам.
Запалілі лямпу. Посцілкі—на шыбы.
— Што, і ў вас не ціха? Трэба маскіроўка?
— Дзе-ж спакой цяпер той? У магіле хіба?
Хіба як на шыі сцягнецца вяроўка?
Гутарыць з матуляй, а ў душы стаіцца
Больш не хоча гора, цяжкая навіна.
Ён сядзіць пахмуры, ён спытаць баіцца,
Дзе стары, дзе жонка, дзе дачка Галіна.
І чаму так пуста, глуха ў доме стала?
Не стрывала маці—вочы у хусціну,
Задрыжэлі плечы, глуха зарыдала.
Падышоў да маці, а суцешыць нечым:
— Ты не плач. Не трэба. Хіба ў гэтым сіла?
Вось вазьмі шынель мой ды накінь на плечы.
Пакажы лепш выйдзі іхнюю магілу.
На каленях стаў ён. Перад ім магіла:
«Тут-жа тыя рукі, што мяне ўскармілі;
Тут-жа тое сэрца, што мяне любіла;
Тут-жа тое цела, што ўдыхнуў я сілу...»
Пазірала маці на курган, на сына,
Падзяліць хацела гора яго, думы.
І заснулі ў горы. Покліч жураўліны
Разбудзіў ураніі развітальным шумам.
І насустрач сонцу ён пайшоў суровы,
Паглядзеў на маці, на курган, на хату.
Кажуць, кожны вечар чалавек з дубровы
Паляваць выходзіць на чужынца-ката.

НЕМЦАЎ МЕНШ—ПЕРАМОГА БЛІЖАЙ!

Беларусы! Забівайце немцаў! Гэтым вы набліжаеце дзень свайго вызвалення.

★ ★ ★

НА ПАЛЯНЕ

Няма жыцця немцам ад беспярапынных удараў партызанскага атрада тав. Харытона. Атрад знішчае не толькі дробныя групы немцаў, але і цэлыя гарнізоны. Не раз нямецкія ўлады спрабавалі знішчыць атрад, але іх задума праваліліся. Нядаўна на партызанскія аб'екты наляцелі тры фашысцкія бамбардыроўшчыкі. Затым партызан акружылі фашысцкія наймиты — паліцэйскія.

Партызаны зрабілі засаду, а супроць лагера выставілі станковы кулямёт. Калі гітлераўцы падышлі да лагера, вышаўшы на паляну, па іх ударыў флангавы агонь партызанскіх засад. Прама ў лоб біў кулямёт. Бой быў кароткі. На паляне палеглі мёртвымі 80 гітлераўцаў. Партызаны паспяхова вышлі з акружэння.

Палеская вобласць.
(Наш кар.).

Нечаканы ўдар

Карны атрад акупантаў высадзіўся на станцыі Г. Пры выхадзе з вёскі зграю фашысцкіх катаў заўважыла група партызан тав. Фёдара і стала сачыць за імі. На скрыжаванні дарог акупанты спыніліся і, раскрыўшы карту, сталі меркаваць, па якой дарозе ісці.

Тав. Павел са сваёй групай зрабіў рэзкі брасок. Наблізіўшыся на 100 метраў да акупантаў, партызаны ўдарылі з кулямёта па гітлераўцах. 25 бандытаў былі скошаны партызанскімі кулямі, астатнія, не прыняўшы бою, уцяклі.

С. РОЗУМ.

Полацкі раён.

★ ★ ★

ПОСПЕХІ БЕЛАРУСКІХ ПАРТЫЗАН

ЭШАЛОНЫ ЛЯЦЯЦЬ ПАД АДКОС

Партызанскі атрад імені Варашылава, які дзейнічае ў адным з раёнаў Мінскай вобласці, за апошні час спаліў і ўзарваў 17 мастоў на важнай шасэйнай магістралі.

Апрача таго, партызаны арганізавалі крушэнне 4 чыгуначных эшалонаў з войскамі і тэхнікай праціўніка. Адзін з эшалонаў, які следваў на фронт з артылерыяй, зваліўся пад адкос. Рух на гэтай чыгунцы быў спынен на некалькі сутак.

* * *

У баях супроць карнага атрада партызаны знішчылі 79 нямецка - фашысцкіх акупантаў, захапілі 51 вінтоўку і некалькі кулямётаў.

НАЛЁТ НА НАФТАБАЗУ

Партызанскі атрад, які дзейнічае ў адным з раёнай Магілёўскай вобласці, зрабіў налёт на нафтабазу нямецка - фашысцкіх акупантаў. Партызаны перабілі ахову базы, падпалілі 80 тон бензіну і захапілі 5 ручных кулямётаў і 2.500 патронаў.

ЗАБІТ НЯМЕЦКІ ГЕНЕРАЛ

Другі атрад магілёўскіх партызан уноч на 2 кастрычніка пусціў пад адкос воінскі эшалон праціўніка. Разбіта 8 вагонаў. У адным з гэтых вагонаў ехаў нямецкі генерал і суправаджаўшыя яго афіцэры. Усе яны забіты.

УДАРЫ ПА КАМУНІКАЦЫЯХ ВОРАГА

Атрад віцебскіх партызан арганізаваў засаду на адным шасэ і знішчыў 2 легкавых і 4 грузавых аўтамашыны праціўніка. Забіта 6 нямецкіх афіцэраў і 32 салдаты.

* * *

Партызаны другога атрада разабралі рэльсы на чыгунцы. Калі воінскі эшалон праціўніка спыніўся, партызаны адкрылі ружэйны і кулямётны агонь. Забіта і паранена да 200 нямецкіх салдат.

ЗНІШЧАНА 30 ЦЫСТЭРН З БЕНЗІНАМ

Як паведамілі нам з Н-скага раёна Беларусі, совецкія патрыёты недалёка ад адной чыгуначнай станцыі абстралялі запальваючымі кулямі нямецкі эшалон цыстэрн з гаручым. Агнём знішчана 30 цыстэрн з бензінам. Рух на гэтым участку чыгункі быў спынен на некалькі дзён.

★ ★ ★

УСЕЙ ВЁСКАЙ

На станцыю прыбылі нямецкія эшалоны з танкамі і аўтамашынамі. Чыгунка тут была ўзарвана, і поезд не мог рухацца далей. Тэхніка ворага стаяла на платформах нерухома. Аб гэтым мы данеслі ў партызанскі штаб.

На світанні партызаны напалі на станцыю. Бой прадаўжаўся 6 гадзін. Немцы і іх тэхніка былі разгромлены, перабіты.

Пакуль партызаны біліся з немцамі, жанчыны нашай вёскі рыхтавалі партызанам абеды, падарункі. Бабулька Ульяна спякла яечню — столькі, што многім хапіла. Пчаляр Васіль падглядзеў вулей і прынёс мёду.

Калгаснікі і калгасніцы:
Даніла Г., Хрысціна Б., Вера З., Карней Д., Астап Ж.

ПРЫЗНАННЕ НЯМЕЦКАГА ЕФРЭЙТАРА

Ефрэйтар 118 мотапалка 36 нямецкай мотадывізіі Карл П., які перайшоў на бок Чырвонай Арміі, расказаў: «Месяц таму назад я ў саставе маршавага батальёна выехаў з Аўстрыі на Усходні фронт. Праязджаючы акупіраваную немцамі совецкую тэрыторыю, я многа чуў аб дзейнасці партызан. Мае асабістыя назіранні пацвердзілі ўсё тое, што я чуў ад салдат.

Толькі па дарозе ад Мінска да Смаленска я налічыў 15 паравозаў і велізарную колькасць платформ і вагонаў, пушчаных партызанамі пад адкос. Тут-жа валяліся абгарэлыя танкі і аўтамашыны».

НЕ ДАРУЕМ! Тут раслі сады, стаялі новыя дамы. Тут людзям жылося добра і шчасліва. А што вы бачыце на гэтым здымку? Гэта тое месца, дзе была шчаслівая палеская вёска Буды. Няшчасныя людзі разбрыліся па свеце. Немец выгнаў іх з роднага месца, спаліў іх дамы, забраў набытак. Не даруем нямецкаму гадаўю!

СІЛА НАШАЙ ПОМСТЫ

Сэрца сціскаецца ад болю і гневу пры ўспаміне аб дзікіх зверствах фашысцкіх катаў на Беларусі. Гітлераўскія галаварэзы паляць гарады і вёскі, катуюць і расстрэльваюць нашых людзей.

Квітнеючы Мінск ператворан у страшэннае фашысцкае пекла. Мінск стаў горадам смерці. У ваколіцах гэтага старадаўняга беларускага горада расстраляны і замучаны дзесяткі тысяч совецкіх людзей. Мінчане асуджаны на пакуты і галодную смерць. Кожны дзень мноства людзей памірае ад голаду. Лютуюць інфекцыйныя хваробы, але ніякай медыцынскай дапамогі няма. Бальніцы, амбулаторыі і клінікі або спалены або заняты немцамі. Школы закрыты.

Найбагацейшы кніжны фонд Дзяржаўнай бібліятэкі імені Леніна знішчан гітлераўскімі варварамі, а цудоўны палац ператворан у публічны дом для гітлераўскай салдатні і афіцэраў. Пад пагрозай расстрэлу гестапаўцы сагналі сюды і катуюць беларускіх жанчын.

У Палескай вобласці фашысты спалілі Карпілаўку, Заазёр'е, Смыкавічы, Буду, Рэпіна і іншыя вёскі. Нямецкія душагубы падпалілі гэтыя вёскі, акружылі іх з усіх бакоў і нікога не выпусцілі. У агні ў страшэнных пакутах загінулі сотні жанчын і дзяцей.

У Любані гітлераўскія каты ўчынілі жудасную разню. Яны расстралялі 700 чалавек дарослых, а дзяцей яны жывымі кідалі ў ямы і засыпалі зямлёй.

Такія-ж страшэнныя злачынствы зроблены фашыстамі ў Старобіне, Слуцку, Барысаве, Глуску, Крупках, Шклове і многіх іншых гарадах Беларусі. Няма межаў фашысцкім зверствам!

Свой крывавы тэрор супроць беларускага насельніцтва гітлераўскія нягоднікі перасыпаюць фашысцкай прапагандай, наскрозь хлуслівай, агіднай. У сваіх чорнасоценных газетках, лістоўках яны не грэбуюць самай заўзятай хлуснёй, правакацыяй.

Цяпер кожны чалавек на Беларусі бачыць, што «новы парадак» Гітлера — гэта масавыя забойствы, сіраты і ўдовы, кроў і слёзы, голад і смерць.

Пад пагрозай расстрэлу фашысты гоняць у Германію на катаржную працу, у рабства і на галодную смерць дзесяткі тысяч беларусаў. Немцы цяпер адкрыта адбіраюць у калгаснікаў зямлю і насаджаюць сваіх памешчыкаў.

Толькі на Случчыне немцы насадзілі 95 маёнткаў. Сюды ўжо прывалакліся сотні нямецкіх памешчыкаў, баронаў, каланізатараў. Гэта перад імі, па замыслу Гітлера, павінен будзе гнуць сваю спіну, сыходзячы потам і крывёю, беларускі селянін.

Але колькі-б ні лютавалі ў зверствах нямецкія людаеды, ім не зламаць нашай волі да барацьбы, не вытруціць з нашага сэрца любві да совецкай радзімы. Зверствы фашыстаў кожны дзень узнімаюць на свяшчэнную помсту новыя тысячы беларусаў. Партызаны знішчаюць гітлераўскіх нягоднікаў, як шалёных сабак. Зямля гарыць пад нагамі акупантаў. Партызанскі рух на Беларусі прыняў выключна вялікія памеры.

Па далёка няпоўных даных, партызанскія атрады, якімі я камандую, знішчылі ў баях і пры налётах 6.804 нямецкіх салдат і афіцэраў, паранілі больш 2.500. Апрача таго каля 13 тыс. нямецкіх бандытаў знішчана партызанамі пры крушэннях паяздоў.

Партызанамі пушчана пад адкос 58 нямецкіх эшалонаў з узбраеннем, боепрыпасамі і жывой сілай і 3 бронепоезды. Усяго на чыгунках зроблена 141 крушэнне. Узарвана 15 чыгуначных і 80 шасэйных мастоў. Знішчана 131 аўтамашына з боепрыпасамі і фрыцамі, 33 склады з харчаваннем і гаручым. Разгромлена 120 паліцэйскіх камендатур і ўчасткаў.

Бяспрыкладныя подві[illegible] сыноў і дочак беларуска[illegible] народа. Наша любоў да со[illegible]вецкай радзімы, наша нян[illegible]вісць да ворага мацне[illegible] смерці.

У глыбокім тылу ворага мы праводзім сярод насельніцтва вялікую агітацыйна[illegible] масавую работу. Выкрываем фашысцкую хлусню, зрываем іх мерапрыемствы, расказваем праўду аб совецкай радзіме, аб гераіч[illegible]най барацьбе Чырвонай Арміі.

Беларускі народ упэўнен у разгроме нямецка - фашысцкіх людаедаў. Мы, партызаны, будзем яшч[illegible] больш узмацняць свае ўдары па ворагу ў тылу, ка[illegible] гэтым самым паскорыц[illegible] дзень канчатковага разгро[illegible]му нямецка-фашысцкіх акупантаў.

К.,
камандзір Н-скіх партызанскіх атрадаў.

ГЕРМАНІЯ—РЫНАК РАБОЎ!

Не давайцеся ў нямецкую няволю! Рвіце ланцугі гітлераўскага рабства!

Сёння мы друкуем пісьмы беларускіх нявольнікаў з германскай фашысцкай катаргі. Іх прынеслі з Германіі ўчарашнія нявольнікі, якім удалося вырвацца з чорнага палону і вярнуцца на радзіму.

Гэтыя пісьмы напісаны крывёю сэрца. У іх—гора і няшчасце, слёзы і пакуты. Прачытай, беларус, страшную праўду пра фашысцкае пекла, у якое гітлераўцы заганяюць тваіх братоў і сясцёр. Прачытай, і няхай сэрца тваё яшчэ мацней закіпіць гневам і нянавісцю. Няхай ярасць і помста твая ўсёй сілай абрушыцца на галовы нямецкіх катаў і рабаўласнікаў.

НА ЧУЖЫНЕ

(Пісьмо з Кельна)

Добры дзень мае родныя і знаёмыя!

У першых радках свайго пісьма хачу паведаміць, што **я самая няшчасная сярод вас. Мяне немцы загналі далёка на чужыну. Тут горш, чым у турме.** Кормяць нас дрэнна: на дзень выдаюць па 350 грамаў коржыкаў з бурачнага цеста і па кацялку недаваранай бурды. Я спачатку не магла есці, кожны раз ад агіды мяне рвала, але цяпер крыху прывыкла.

Мамачка! Я вельмі пахудзела, стала часта хварэць. У жываце бываюць страшныя болі. Аднойчы мяне так схапіла, што я ледзь вытрывала. Прасілася ў пана адпусціць да доктара, але ён груба мне адказаў: **«А хто за цябе, бydла, працаваць будзе? Хіба я купіў цябе за твой прыгожы твар?»**

Наогул тут усе звяры, гатовы жывога ў магілу закапаць. Яны не маюць ніякай літасці да беднага чалавека. **Працаваць прыходзіцца бясплатна ад цямна да цямна, і ніхто цябе не пашкадуе. Цягнеш лямку, як вол, пакуль не выцягнеш ногі.** З раніцы я кармлю гаспадарскую жывёлу, мыю памяшканні, падмятаю двор, а потым рыхтую для панскіх пакояў паліва, цягаю на сабе дровы. Спаць прыходзіцца ў дзіравым і халодным хляве, дзе не толькі чалавек, а нават сабака жыць не будзе.

Адным словам, **мне цяжка аб гэтым пісаць. Сэрца абліваецца крывёю, і з вачэй коцяцца слёзы.** Калі пашчасліціць, і мы яшчэ спаткаемся, тады раскажу аб усім падрабязна.

Да пабачэння, мае дарагія бацькі! Не памінайце ліхам сваю дачку. Не па добрай волі я пайшла ў няволю. Мяне загубілі злыя людзі, і за гэта мае браты ім жорстка адпомсцяць.

Ваша Алеся Саковіч.

НУМАР СМЕРЦІ

(Расказ уцёкшага з фашысцкай катаргі)

Адпраўлялі нас на нямецкі прымус з Віцебска. Чалавек 500—600 пагрузілі ў таварныя вагоны на брудную салому, якая кішэла блохамі і вошамі, зачынілі за намі дзверы і завалілі на завалы. Цягнік крануўся.

Асталіся ззаду родныя палеткі, сваякі і блізкія. Нас вязлі ў няволю.

З кацялком пойла з жытняй мукі, я даехаў да Гродна. Тут прычапілі вагоны, поўныя ўкраінцаў. Выдалі па кацялку брудней вады, якую называлі супам. Эшалон, у якім ужо было да 3.000 чалавек, пайшоў да Варшавы. Ад Варшавы да Розенберга. Тут адвалілі завалы і нас усіх высадзілі на перон, прыгналі ў лагер, аблытаны калючым дротам.

Спецыяльная камісія пачала сартыраваць людзей і разлучаць сем'і: дачку забіралі ад мацеры і пасылалі ў адну калону, мужа ад жонкі і гналі ў другую калону.

Плач і праклёны павіслі над лагерам. Дубіны паліцэйскіх загулялі па спінах нявольнікаў.

Потым нашу калону пагналі на шахты ў гор. Маславіцы. Зноў агароджаны калючым дротам лагер.

Тут-жа, на двары, нам далі снеданне—поўлітра кіслай, ніштымнай капусты. Пасля гэтага ўсім выдалі бляшкі. Гэтыя бляшкі празвалі «нумарам смерці». Кожны вечар, пасля работы, гэты нумар трэба павесіць на сваё месца, а калі нумара на цвіку не акажацца, то чалавека выкрэсліваюць са спіска. Гэта значыць чалавек, знясілены працай і голадам, загінуў у шахце.

Я таксама працаваў у шахце. Сваімі вачыма бачыў, як у гразі і дыме, у вугальным пыле, у атручаным газамі паветры працуюць і задыхаюцца людзі. Дзесяткамі, сотнямі не паднімаюцца яны з шахты наверх, каб павесіць «нумар смерці». Тры дні працаваў я ад світання да цямна і ўсе тры дні давалі пратухлую капусту і больш нічога. На чацвёрты дзень мне сказалі: «Шахта завалілася».

У гэтую-ж ноч мне ўдалося вырвацца з палону.

А зараз я ў партызанскім атрадзе.

Рыгор Д.

ГОРКАЯ ПРАЎДА

(Пісьмо беларускай нявольніцы)

Дарагія мае тата, мама і сястрычкі!

Пішу вам гэтае пісьмо з далёкай і цёмнай Германіі. Я ведаю, што ўсіх вас мучыць невядомасць, і вы мяне аплакваеце, але паведамляць вам аб сваім лёсе раней не было магчымым. Вы не можаце сабе ўявіць, якія тут дзікія парадкі. Адна дзяўчына з Мінскай вобласці паскардзілася, што вось ужо больш месяца яна не бачыла кавалка хлеба. Гэта надта не спадабалася нашаму гаспадару, і ён загадаў правучыць «балбатлівую».

За гэты час я шмат перажыла. І хто ведае, можа быць, гэта пісьмо будзе апошнім, і мы больш ніколі не ўбачымся? Дык **ведайце горкую праўду пра сваю дачку.**

Памятаеце, нас выклікалі ў камендатуру? Там аб'явілі, што мы мабілізуемся на будаўніцтва. Нямецкі афіцэр паабяцаў адпусціць мяне за вопраткай, але абманаў. Ноччу нас пагрузілі ў вагоны і павезлі. Колькі было гвалту і слёз!

У дарозе ахраннікі абяцалі выдаць па 200 грамаў хлеба. Але так яго мы і не атрымалі. Харчаваліся кіпятком і калатушай. Так у нашым калгасе раней свіней не кармілі.

А што было, калі мы прыехалі ў нямецкі горад? Нас завялі на нейкую пляцоўку і адкрылі паказ. Сабралася многа народу. Немцы падыходзілі да кожнай дзяўчыны і аглядалі яе з ног да галавы. **Фізічна моцных, поўных і высокіх бралі нарасхват, а тых, хто за дарогу схуднеў і пажаўцеў ад голаду, бароны аплёўвалі, як нягодны тавар.**

Я папала да нейкага багатага германца. Работы тут па вушы. Прыходзіцца выконваць усё, што загадаюць. Пра адпачынак і думаць нечага. Словам, я чалавек прапашчы. Аба мне ўжо не клапаціцеся, бо ўсё дарэмна. Глядзіце там сябе. **Мамачка, не пускай нікуды Кацю і Зою. Няхай уцякаюць ад немцаў. Бо з імі будзе тое, што і са мной.**

Мы жывём у лагеры за калючым дротам, і нас кругом ахоўваюць жандары. Хіба толькі Чырвоная Армія прыдзе сюды і разбурыць гэта звярынае логава.

Родныя! Дайце прачытаць маё пісьмо ўсім былым падругам. Няхай яны ведаюць, які тут «рай».

Ваша дачка Ліда Бурак.

Жыхары вёскі Б., спаленай нямецкім карным атрадам, ідуць у лясы.

БУГАІ ГІТЛЕРАЎСКАЙ ПАРОДЫ

Калісьці Гётэ напісаў аповесць аб пакутах маладога Вертэра. Нямецкі юнак шукаў кахання нямецкай дзяўчыны. Толькі яна адна магла напоўніць яго жыццё шчасцем. У гэта ён верыў і пакутаваў, страціўшы сваю каханую.

Але гэта пісаў вялікі нямецкі паэт і гэта было даўно. У сучаснай Германіі вялікіх і нават невялікіх паэтаў няма. Гітлер вызваліў ад іх Германію. Ён вызваліў немцаў і ад сумлення, і ад думкі. Ён вызваліў іх і ад чалавечай паэзіі кахання. Сучасны Вертэр ужо не сумуе аб сваёй каханай, а абслугоўвае адразу некалькі злучных пунктаў, густая сетка якіх створана па загаду фюрэра ў імя «забяспечання прыросту насельніцтва». Сантыментальная гётаўская дзяўчына ахвотна ператварылася ў пародзістую нямецкую суку, якая выконвае на злучным пункце свой «абавязак» перад сваёй фашысцкай дзяржавай.

Вось вытрымкі з афіцыйнага пісьма, разасланага ў горадзе Эсэне «пунктам па забяспечанню прыросту насельніцтва».

«З таго часу, як у выніку вайны і дрэннага харчавання многія нямецкія мужчыны сталі няздольнымі да выканання сваіх мужчынскіх абавязкаў, для ўсіх здольных да гэтай працы з'яўляецца абавязкам перад радзімай так падыйсці да жанчын і дзяўчат, якія павінны быць абслужаны, каб значна павысіць прырост насельніцтва. Вы прызнаны асабліва працаздольным. Мы просім вас выканаць у чыста нямецкім духу мужчынскія абавязкі... Ваша жонка павінна разглядаць гэтую невялікую непрыемнасць, як непазбежны вынік вайны... Вы прымацаваны да 7-й акругі. Калі вы асабліва працаздольны і можаце прыняць на сябе яшчэ другую акругу, то вы можаце быць назначаны афіцэрам-вытворнікам. Хто можа абслужыць тры акругі, назначаецца обер-афіцэрам вытворнікам. У гэтым выпадку вы атрымліваеце права на адмысловы ордэн на чырвонай ленце. Далейшая дзейнасць можа даць званне аж да майстравытворніка. Пералік жанчын і дзяўчат, якія да вас прымацаваны, атрымаеце ў бюро. Вы павінны прыступіць да вашай благаслаўленай дзейнасці на працягу 8-мі дзён».

Мы больш не падаем вытрымак з гэтай нямецкай дзяржаўнай пахабшчыны. Можна ўявіць сабе гэтага бязрогага быка нямецкай пароды, з тупой мордай і гітлераўскім ордэнам, які працуе на славу свайго фюрэра. Сапраўды слава на ўвесь свет, і фюрэру і яго «благаславеннаму» бугаю.

Пакуль тупагаловы фрыц спускае свой паганы дух на совецкім фронце, яго жонка, паводле патрабавання фашысцкай дзяржавы, забяспечвае з прыстаўленым да яе майстрам прырост арыйскай насельнасці. Нейкая Лізхэн піша свайму мужу на фронт:

«Дарагі Пауль! Божа мой, як я рада тваім пісьму! Яно прынесла многа радасці мне, маме і дарагому нашаму Рольфу».

Не думайце, што Рольф гэта сын ці брат. Гэта і ёсць тая самая «благаславенная» дубіна, якая ў часе адсутнасці Пауля, аддаецца з Лізхэн благаславеннай фюрэрам дзейнасці.

«Атрымаўшы тваё благаславенне, я і Рольф яшчэ з большай стараннасцю будзем займацца выкананнем сваіх абавязкаў перад бацькаўшчынай. Учора ў нас быў невялікі банкет, з той прычыны, што я параднілася з нашым агульным другам. У 9 гадзін учора мы леглі ў пасцель. А мама малілася ўсю ноч, просячы ўсявышняга даць ёй шчасце мець унука...»

Да такога бруду дайшла нямецкая сям'я ў гітлераўскай Германіі. Аб гэтым гавораць пісьмы. Яны знойдзены ў забітага на фронце Пауля.

З трэцяга пісьма:

«Няўжо ты пакрыўдзіўся? Ты-ж сам прасіў апісаць табе падрабязнасці маіх дачыненняў да Рольфа. Мы ўсе арыйцы зацікаўлены ў калькаснай пераваге нашай расы. Будзь далікатным і напішы аб сваёй сяброўскай вернасці Рольфу. Не трэць сваю сілу на рускіх баб, яны гэтага не варты. Мой вобраз павінен быць з табой заўсёды».

Увасабленне бруду, яна балбоча штосьці аб вялікай благароднай совецкай жанчыне. Фюрэр благаславіў і развязаў сабачыя інстынкты арыйскай сабакарні.

Не! Гэта гадаўё можа вырваць толькі добрая авіябомба і ачышчальны агонь разгрома гітлераўскай Германіі.

Кузьма ЧОРНЫ.

БЕЛАРУСЬ ЖЫВЕ, БЕЛАРУСЬ ЗМАГАЕЦЦА

Выстаўка ў Дзяржаўным гістарычным музеі.

Камісія па гісторыі Айчыннай вайны пры ЦК КП(б) Беларусі арганізуе да 25-й гадавіны Кастрычніка ў Дзяржаўным гістарычным музеі ў Маскве выстаўку на тэму «Беларусь жыве, Беларусь змагаецца».

Першы раздзел выстаўкі «Над нашымі гарадамі і вёскамі свяціла сонца Сталінскай Канстытуцыі» пакажа Беларусь совецкую да пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

У другім раздзеле выстаўкі—«Пад ботам нямецка - фашысцкіх акупантаў» паказаны разбурэнні гарадоў і вёсак, грабяжы і здзекі над мірным насельніцтвам, якія чыняць гітлераўскія банды. «Чорная ноч навісла над беларускай зямлёй»—пад гэтым аншлагам развешаны шматлікія дакуманты: загады нямецкага камандавання і нямецкіх чыноўнікаў, фотаздымкі, якія характарызуюць гітлераўскі «новы парадак» на Беларусі.

Трэці раздзел выстаўкі «Беларусь жыве, Беларусь змагаецца» паказвае работу прадпрыемстваў Беларусі, эвакуіраваных у совецкі тыл. Шырока паказана дзейнасць беларускіх вучоных, пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, артыстаў. Рад матэрыялаў і фотадакумантаў адлюстроўвае барацьбу герагічных беларускіх партызан супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Экспаніруюцца рэчы партызан: іх зброя, абмундзіраванне і рэчы асабістага ўжытку, а таксама багатыя партызанскія трафеі.

Выстаўку завяршаюць раздзелы «Чырвоная Армія геранічна змагаецца на фронтах Вялікай Айчыннай вайны» і «Сыны беларускага народа на фронтах Вялікай Айчыннай вайны».

Н-скі завод боеприпасаў да 25-й гадавіны Кастрычніка датэрмінова заканчвае выкананне гадавой праграмы. Да канца года калектыў завода дасць фронту тысячы снарадаў звыш плана.

НА ЗДЫМКУ: Комсамолка-бракаўшчыца Аляксандра Калмакова прымае снарады.

МАСТАКІ НА ВЫСТАЎЦЫ „ВЯЛІКАЯ АЙЧЫННАЯ ВАЙНА“

У адзнаку 25-годдзя Кастрычніка адчыняецца выстаўка «Вялікая Айчынная вайна». У гэтай выстаўцы прымуць удзел беларускія мастакі.

Мастак І. Ахрэмчык напісаў карціны «Грабежніцтва» і «Расстрэл дзяцей». Гэтыя карціны адлюстроўваюць дзікі разгул гітлераўскіх банд у заняволенай Беларусі.

Мастак П. Гаўрыленка напісаў кампазіцыю «Атака кавалерыстаў».

Мастак-франтавік Л. Лейтман даў цыкл акварэляў на тэму: «Абарончыя работы пад Масквой».

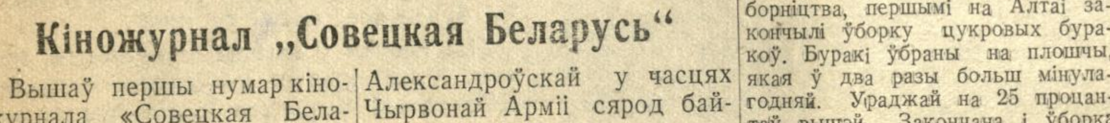
Вельмі цікавымі з'яўляюцца новыя працы беларускіх скульптараў.

Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, скульптар З. Азгур закончыў скульптурныя партрэты доблесных сыноў беларускага народа, Герояў Совецкага Саюза генерала Даватара, лётчыкаў Гастэла і Талаліхіна, снайпера Смалячкова, партызанаў Сільніцкага, Бумажкова, Казлова, Бацькі Міная.

«Сыны мае, адпомсціце нямецкім крывапіўцам!» — гэты надпіс высечан на барэльефе работы З. Азгура. На фоне аднаго з гарадоў, пертворных фашыстамі ў руіны, беларуская жанчына, прыціскаючы да грудзей забітае немцамі дзіцё, кліча да помсты.

Скульптар А. Грубэ экспаніруе на выстаўцы праект помніка 28-мі гвардзейцам-панфілаўцам. Помнік будзе пастаўлен на месцы гібелі герояў.

Скульптар-франтавік А. Глебаў выканаў барэльеф на тэму: «Самаадданая праца санітарак на полі бою».

Кіножурнал „Совецкая Беларусь“

Вышаў першы нумар кіножурнала «Совецкая Беларусь», які адкрываецца кінонарысам «У майстэрні заслужанага дзеяча мастацтваў БССР З. Азгура». У кіножурнале паказаны баявыя дзеянні часцей Чырвонай Арміі на Заходнім і Калінінскім фронтах, моманты друкавання і адпраўкі літаратуры для насельніцтва акупіраванай Беларусі, выступленне народнай артысткі СССР і БССР лаурэата Сталінскай прэміі Л. П. Александроўскай у часцях Чырвонай Арміі сярод байцоў-беларусаў.

Чарговыя два нумары кіножурнала «Совецкая Беларусь» прысвячаюцца другому мітынгу прадстаўнікоў беларускага народа, баявым дзеянням байцоў і камандзіраў Чырвонай Арміі—сыноў беларускага народа, а таксама кастрычніцкім падарункам працоўных беларускім партызанам і байцам Чырвонай Арміі.

Весткі з совецкай Радзімы

СТАЛЬ ЗВЫШ ПЛАНА

Мартэнаўцы і пракатчыкі металургічнага завода імені Сталіна па-франтавому змагаюцца за выкананне і перавыкананне заказаў на спецыяльную высокаякасную сталь для абароннай прамысловасці.

З пачатку кастрычніка перавыконваюць план мартэнаўцы завода. У спаборніцтве сталеплаўшчыкаў наперадзе ідзе печ № 2. Сталевары гэтай печы даюць сотні тон метала звыш плана.

ВЫКАНАЛІ ГАДАВЫ ПЛАН

Буйнейшы на Далёкім Усходзе рыбакамбінат «Тафуін» датэрмінова выканаў гадавы план здабычы рыбы. «Тафуін» даў краіне звыш гадавога плана першыя 700 цэнтнераў рыбы і выпрацаваў дадаткова для фронта каля 18 тысяч скрынак кансерваў.

ПРАДКАСТРЫЧНІЦКІЯ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ ВЫКАНАНЫ

Калгаснікі Смаленскага раёна, Алтайскага края, ініцыятары ўсесаюзнага прадкастрычніцкага спаборніцтва, першымі на Алтаі закончылі ўборку цукровых буракоў. Буракі ўбраны на плошчы, якая ў два разы больш мінулагодняй. Ураджай на 25 процантаў вышэй. Закончана і ўборка бульбы.

УЗМОЦНЕНЫ ТЭМПЫ ВЫТВОРЧАСЦІ АВІЯМАТОРАЎ

Тэхнологі і канструктары маторабудаўнічага завода, дзе дырэктарам тав. Салдатаў, прымянілі рад удасканаленняў на вытворчасці. Час, патрэбны на згатаўленне матора, скараціўся на 72 гадзіны. Зэканомлена многа дэфіцытных матэрыялаў, вызвалены 24 станкі, якія выкарыстоўваюцца для іншых работ.

ЗБОЖЖА ДЗЯРЖАВЕ

Калгасы Сібіры, якія выканалі абавязацельствы па хлебапастаўках, пачалі продаж збожжа дзяржаве. Па Новасібірскаму раёну прадана дзяржаве 6.000 пудоў збожжа.

ДЭКАДА ДАПАМОГІ АБАРОНЦАМ СТАЛІНГРАДА

Трэцяя дзесяцідзёнка кастрычніка на танкабудаўнічым заводзе, дзе дырэктарам тав. Рубінчык, аб'яўлена стаханаўскай дэкадай баявой дапамогі геранічным абаронцам Сталінграда.

За першы дзень цэх № 20 павялічыў выпуск прадукцыі амаль у два разы. Цэх, дзе начальнікам тав. Бармін, выканаў сутачнае заданне на 115 процантаў.

ВУГАЛЬ ЗВЫШ ПЛАНА

Шахцёры «Капейсквугалю», Чэлябінскага басейна, здабываюць вугалю зараз намнога больш, чым у верасні. За апошнія 10 дзён трэст перавыканаў план і дае вугаль звыш сутачнага задання.

Палепшылі працу многія шахты трэста «Чэлябвугаль». Шахта № 4/6 дала ўжо звыш плана 550 тон вугалю.

НАРОДНЫЯ ПРЫКАЗКІ

Няма чаго тужыць, што Клейст ляжыць, —
Бог дапаможа і Гітлера паложым.

* * *

Адна зіма ім трэсла душы,
А другая зусім задушыць.

* * *

Вецер холадам вее —
У фашыста сэрца млее.

* * *

Дай фашысту у рабро
Зробіш сабе дабро.

* * *

Для нас капаюць ямы,
Ды лягуць у іх самі.

* * *

Ішоў да нас ваякам,
А назад папаўзе ракам.

* * *

Сабака віляе хвастом,
А Гебельс — языком.

* * *

Раней жылі і не тужылі,
Прышоў Гітлер—зубы на паліцу палажылі.

* * *

Там, дзе Сталін, — хлеб і воля,
Там, дзе Гітлер,—смерць, няволя.

Сярод снайпераў

— Што ты сёння ўсё злуешся? Паляванне было няўдалае?

— Паляванне-то ўдалае. Толькі вось у немцаў ніякага парадку няма: то ніхто не паказваецца, то выскакваюць адразу па некалькі чалавек.

ХРОНІКА

У АКУПІРАВАНАЙ БЕЛАРУСІ

«Небяспечная курыца». У Віцебску нядаўна меў месца такі выпадак. Раніцай на адной з вуліц, супроць ваеннай камендатуры, немцы наткнуліся на курыцу, якая сядзела ў рэшаце. Да яе была прымацавана дошчачка з надпісам: «Для немцаў аддаецца без грошай».

Згаладалыя фрыцы, як саранча, накінуліся на спажыву. Раздаўся выбух. Пад курыцай была міна. Шэсць салдат забіты на месцы.

★

Рэквізіцыя хлеба. У радзе раёнаў Магілёўскай, Палескай і Гомельскай абласцей немцы прыступілі да рэквізіцыі прадуктаў харчавання ў сельскай мясцовасці. Увесь хлеб, які акупантам удаецца награбіць, адразу-ж вывозіцца ў Германію. Толькі ў асобных вёсках фашысты пакідаюць па 15 фунтаў жыта на едака.

★

Нямецкія хітрыкі. Каб забраць у беларускага селяніна апошні кавалак хлеба і пакінуць яго на галоднае існаванне, немцы ідуць на розныя хітрыкі. У Багушэўску, пад выглядам «аказання дапамогі сялянам у хутчэйшым абмалоце ўраджаю», яны ўстанавілі камбайн і раззванілі аб гэтым па ўсіх вёсках. Але ні адзін беларус не папаўся на фашысцкую вудачку. «Як-небудзь самі справімся без нямецкіх памочнікаў»,—сказалі сяляне. Той, хто выдумаў гэтую пастку, сядзіць у раённай зямельнай управе і ад злосці кусае пальцы.

Сабаку сабачая смерць. Вялікая нянавісць беларускага народа да фашысцкіх акупантаў і іх наймітаў. Нядаўна ў вёсцы Арэхаўка, Ушацкага раёна, быў знойдзен труп забітага тайнага агента гестапо белагвардзейца Стася Урбановіча, які прыехаў з Германіі. Тут, у Беларусі, здрадніка насцігла куля народнай помсты.

★

Катарга на прадпрыемствах. У выключна цяжкіх умовах працуюць беларускія рабочыя, якіх немцы сілай зброі загналі на свае прадпрыемствы. Нямецкія шарлатаны нядаўна абвясцілі, што з гэтага моманту рабочыя Беларусі павінны працаваць самае меншае па 11 гадзін у суткі без выхадных. Прытым, акупанты нахабна заяўляюць, што прыраўніванне ўмоў працы на беларускіх прадпрыемствах да катаржнай працы на нямецкіх ваенных заводах ёсць адзнака «вялікага давер'я да беларусаў».

★

Кат просіць дапамогі. Камандуючы Мінскай обласцю звярнуўся з адозвай да насельніцтва, у якой піша: «Партызаны за апошні час зноў праяўляюць такую дзейнасць, якая патрабуе неадкладных радыкальных мер». Нямецкі кат слязліва просіць беларусаў дапамагчы яму вылавіць партызан.

Хай не сумняваецца бандыт: беларусы дапамогуць яму... хутчэй легчы ў сырую магілу.

БІТЫ КАТ

Разбойнік. Так звалі ў Асоўскім сельсовеце Ляўданскага. Разбойнікам ён быў у душы. Штосьці разбойніцкае было ў руках, у яго худых і доўгіх пальцах, якія, як абцугі, хапалі і ціснулі за горла жонку, дзяцей. Аднавяскоўцы расказваюць, што яго жонка заўсёды хадзіла з падбітым вокам, з завязанаю, успухшаю ад пабояў шчакою. Дзеці былі ў шрамах, у крывавых рубцах. Бывалі дні, калі ён, як звер, хапаў каня зубамі за мызу, гатоў быў забіць любога.

Лепшай кандыдатуры немцам і не патрэбна было шукаць сабе ў паліцэйскія. Бандыт бандыта пазнаў па звярынаму ашчэру зубоў.

— Ты будзеш паліцэйскім, — сказалі Ляўданскаму ў нямецкай управе.

Ляўданскі ад радасці аж падскочыў. «Вось калі папрацую». І Ляўданскі стаў паліцэйскім. Ён хутка праславіўся і яго назначылі катам.

Калгасніцу Ксеню Сыч кат Ляўданскі раздзеў і лазовымі дубцамі сек да паўсмерці. За гэта яго пахвалілі ў раённай нямецкай управе. «Ката хваляць, а ён людзей у магілу валіць»—гавораць сяляне.

Але з катам Ляўданскім адбылося тое, за што сталі зваць яго бітым катам. Ляўданскі тры дні п'янстваваў. П'янаму кату немцы загадалі біць дзеда Андрэя. Ледзь прывалокся кат. Приступіў да крывавай справы. Стаяў нямецкі обер-лейтэнант і сачыў, як працуе Ляўданскі.

— Мацней!—загадаў обер-лейтэнант.

Ляўданскі быў так п'яны, што ледзь стаяў на нагах. Тады обер-лейтэнант вырваў у Ляўданскага з рук дубцы і пачаў паласаваць па твары, па галаве самаго ката. Доўга біў, таптаў ботамі немец Ляўданскага. Адсюль і пайшло — «біты кат».

Ганебны лёс чакае кожнага, хто прадаў сваю душу немцам.

А. ПЯТРОВІЧ.

61690. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ